

ТМ	Г. XXXIV	Бр. 2	Стр. 741-743	Ниш	април - јун	2010.
----	----------	-------	--------------	-----	-------------	-------

Приказ дела
Примљено: 16. 10. 2009.

Милена Јовановић - Крањец

ТЕОРИЈА НЕОБРАЗОВАНОСТИ *ЗАБЛУДЕ ДРУШТВА ЗНАЊА**

Аутор књиге је Конрад Паул Лисман угледни аустријски филозоф и универзитетски професор на Филозофском факултету у Бечу.

Управо ова његова књига доживела је шеснаест издања у Аустрији, а аутору донела угледну научну награду – научник године.

Теорија необразованости је полемичка књига о европској образовној политици са акцентом на критици друштва знања. Књига је поред предговора, садржајно структурирана у девет поглавља. Свако поглавље је заправо један есеј.

Лисман и сам користи, анализира и критикује појмове којима се користе поборници друштва знања, појмове као што су: евалуација, мобилност, флексибилност, реформе, Болоњски процес, ПИСА тестови...

На почетку књиге Лисман се позива на познати квиз *Ко жели бити милионер?* (у оригиналу *Тко ће бити милијунаш?*) верујући да баш та емисија, која је по њему културно-историјски продукт *par excellence*, најбоље демонстрира нешто од онога што се дешава са знањем у друштву знања. У квизу питање о лику из Гетеовог *Фауста* има исту вредност као и питање о најновијој вези неке холивудске звезде. Квиз знање и низање тривијалних података је нешто што карактерише данашњицу. Све може бити образовање, али образовање одавно више није све. Тако је по Лисману друштво знања заправо шоу знања где не постоји оно што се мора знати, него је потпуно свеједно шта се зна или не зна, јер се уз мало среће увек нешто може знати. По аутору, образовање је ипак нешто више од зборке и збирке необичности или случајних исечака из научних дисциплина које је на врх избацио дух времена.

И у наредном поглављу наставља непристрасно и брито да говори о друштву знања. Циљ друштва знања није ни мудрост, ни самоспознаја, нико у таквом друштву не учи због знања, у њему се учи првенствено ради учења. Знање друштва знања је заправо индустријализовано знање. образовање данас мора да одговори сталним захтевима тржишта који се брзо мењају: увођење ЕЦТС бодова, евалуација ПИСА тестовима, меморандуми, декларације, разни захтеви који ће све нас учинити конкурентнијим на тржишту

mkranjec@ekfak.kg.ac.rs

* Konrad Paul Lisman 2008. *Teorija neobrazovanosti. Zablude društva znanja*. Zagreb: Jassenski i Turk, 151 str.

знања. Лисман упозорава, да не заборавимо да знање не можемо да конзумирамо, нити образовне установе могу бити услужна предузећа, а то значи да се знањем не може менаџерски управљати.

Неуспели покушај грађанског друштва 19. века да досегне идеал "хуманистичке образованости", довео је како Лисман каже до хуманистичке полуобразованости. Ова времена и ови идеали су неповратно иза нас, нама преостаје време необразованости. Необразованост данас није никакав интелектуални недостатак, није недостатак информисаности, него је одрицање од хтења да се нешто уопште разуме. Само не мислити властитом главом, то се чини тајним програмом образованости данас.

Значајну пажњу аутор књиге је посветио обележијима просветне политике данас. Стање просветне политике данас може се описати једном реченицом: "лудило ранг-листе" или питањем – где се налазимо? Атрактивност неке образовне установе видљива је из места које заузима у оквиру различитих рангирања. Довољно је рећи ПИСА – Програм за међународну евалуацију ученика. Али "лудило ранг-листе" није снашло само ученике и ђаке, већ и научнике. То је игра мерења и упоређивања знања – евалуација. Ради се о томе да се са бројкама које означавају места изрази ко је бољи, а ко лошији.

Лисман често користи духовите и ироничне опаске које засмеју читаоца. Таква је управо опаска у којој аутор каже да по данашњим критеријумима евалуације, Кант не би имао никакве шансе у научним круговима. Најпре зато што Кант није био мобилан, није имао међународно искуство, али и зато што десет година није ништа објављивао. Уследило је десет "година тишине" у његовом научном раду, те Лисман закључује да када би се евалуирао његов рад данас, он сигурно не би могао да буде декан Филозофског факултета, стални члан Академског сената или ректор Универзитета. Међутим, те "године тишине" спадају у најпродуктивније године Канта, јер је, пре свега, у његовој глави расла *Критика чистог ума*. Упаво зато Лисман критикује евалуацију, јер не постоје усаглашене представе ни о методама ни о критеријумима по којима треба евалуирати. Ко год ради на универзитету, чезне само за једним: да у миру, без присиле и смерница, може радити оно због чега је и изабран, да размишља, истражује, експериментише и пише. Зато закључује да беда високошколског простора има своје име: Болоња. Болоњски процес је обавезујући. Обавезно успостављање европског високошколског простора, који се у вези са питањем образовања изједначава аутоматским укидањем национално-државне компетенције, а која се позива на право Европске уније.

Аутор књиге саркастично закључује да ће и Европа, ако све крене добро, за неколико година бити преплављена елитним научним установама, местима врхунских истраживача и универзитетима светског угледа. Створиће се нова европска научна елита. Та елита знања неће се толико одликовати оригиналношћу и креативношћу, колико, пре свега, једним спољњим обележјем: применом енглеског језика.

У завршном есеју, аутор изјављује: *Доста је реформе образовања!* Где год се говори о реформи, све ври од изазова будућности, које смо волни да прихватимо по сваку цену. Реформа је постала магична реч која запоседа сва подручја друштвеног, политичког и културног живота. Са сваком реформом расте потреба за неком новом реформом. Сви проблеми које за

собом повлаче реформе, могу се решити само опет уз помоћ реформе. Оно што недостаје, а на шта упозорава и Лисман, јесте јавна критика идеологије која је захватила образовање. Критика као непристрасна оцена образовања у једном друштву. Вреди завршити у истом тону, цитатом управо из ове књиге: "Само врло богата или глупа земља може си приуштити да за сваку студентску генерацију измисли нову архитектуру студија. Чему све то?"

За многе је *Теорија необразованости*, Конрада Паула Лисмана, шокантна, за нас и наше друштво рекло би се актуелна, јер све што је описано управо је захватило и образовни систем у Србији. Књига је писана брито, разумљивим језиком о актуелним проблемима у образовању, па је прилагођена широком кругу читалаца, а не само онима који се баве социологијом и филозофијом.